

‘Richting Sahara,

of toch liever dichter bij huis?’

Een kortsluiting rond energietransitie

HANS TINDEMANS Als je kijkt naar de plannen die vandaag op tafel liggen voor de energietransitie, zijn dat er al heel wat. De Vlaamse overheid heeft ondertussen een zonneplan, een windplan, een warmteplan. Wat denken jullie daarvan? Is dat volgens jullie de juiste weg?

HAN VANDEVYVERE | Het is goed dat die plannen er zijn. Maar je moet natuurlijk niet denken dat het werk al gedaan is omdat je een plan hebt. Dan begint het pas. Ik zie drie bottlenecks. Ten eerste reglementaire barrières. Plannen zijn één ding, maar zorgen dat de regelgeving voldoende snel aangepast wordt om zaken te faciliteren, is ook heel belangrijk. Ten tweede: businessmodellen en financiering, gemeentebesturen die te weinig geld hebben. Financiering is altijd een bottleneck omdat je vooraf moet investeren om er pas later voordeel uit te halen. En dan de taaieste van allemaal: gedrag, normen en waarden. Wat wil de burger, wat denkt de burger? Het verandert allemaal razendsnel, maar toch blijft er een probleem bestaan van opschaling en versnelling.

RUBEN BAETENS | We hebben een plan ‘warmte’, een plan ‘wind’, een plan ‘zon’, maar we hebben geen systematisch plan van aanpak om de hele puzzel te leggen. Er gebeurt van alles op component- of energiedragerniveau, maar de keuze voor een duurzaam alternatief of voorstel is nog niet inherent aan het standaardbeleid.

HANS TINDEMANS Zou ruimtelijke planning daarin een rol kunnen spelen? Die beoogt toch altijd een integrerende benadering?

BORIS HOCKS | We denken dat de ruimtelijke ordening integrerend genoeg is om ruimte te scheppen voor deze opgave. In Nederland wordt dit vraagstuk vaak vergeleken met het Deltaprogramma. Maar aan energie zitten nog veel meer ingrijpende dwarsverbanden vast. Energie heeft zelfs invloed op de manier waarop

je economische systeem beweegt. Het gaat veel verder dan ruimtelijke ordening, maar die helpt wel om de energietransitie tastbaar te maken. En dat ruimtelijk maken, is de eerste component om het mogelijk te maken.

Om te antwoorden op je eerste vraag: ja, er zijn diverse plannen, maar er is niet echt één plan. De vraag is ook nog niet helder, want alle plannen bij elkaar geven geen energieneutraal of duurzamer systeem. Welke vraag zijn we nu met al die plannen aan het oplossen? Pas als wij, als samenleving, die goed geformuleerd hebben, kunnen we verder.

EWALD WAUTERS | Recent hebben wij voor het departement Omgeving een studie gedaan over de rol van ruimtelijke ordening in energie- en klimaattransitie. Een van de vaststellingen was dat deze problematiek vooral besproken wordt door blanke veertigers. Maar als we het energieprobleem willen oplossen, moeten we dat doen met iedereen die hier rondloopt. Het is dus meer dan een technische kwestie. De energietransitie wordt ook te veel geïsoleerd als opgave: duurzaamheid zit overal. In elke beweging die we maken, moeten we daarmee bezig zijn. Zolang we dat niet doen, is elk plan te gering en achterhaald voordat het begonnen is.

IRIS GOMMERS | Ik vind die plannen wel hun verdienste hebben. Oké, vaak zijn ze nog te vaag, maar ik ben wel blij dat ze bestaan. Het verhaal is daarmee ook al bij de bedrijfswereld aangekaart. Zowel het klimaatplan van Parijs als het Vlaamse klimaatplan adviseert: stop met het investeren in die fossiele brandstoffen, investeer in hernieuwbare energiebronnen. Het zou natuurlijk allemaal sneller mogen, maar ik denk dat de huidige geleidelijke verandering wel de verdienste is van al die plannen. Jammer genoeg spoort het beleid van andere domeinen niet altijd met wat de klimaatdoelstellingen naar voren schuiven, terwijl die wel degelijk een belangrijke positieve impact

Praten over de energie van de toekomst is niet zonder risico: je weet nooit van te voren waar het gesprek toe gaat leiden. Zeker niet als het over de energietransitie gaat.

Hoe maak je de overstap van een samenleving die gebaseerd is op de exploitatie van fossiele grondstoffen naar een volledig circulaire economie? Waar moeten we op focussen? Wordt dit een integrale switch, of doen we het met kleine stappen? De vragen viseren over alle beleidsgrenzen en disciplines heen een heel maatschappelijk bestel. En dan hebben we het nog niet eens over de ruimtelijke impact van al die toekomstige veranderingen gehad.

VRP en Ruimte namen de handschoen op en nodigden vijf mensen uit voor een gesprek - denkers en doeners die op dagelijkse basis gedreven worden door ‘lastige’ vraagstukken en hun droom van een nieuw, inclusief energielandschap. Het werd een warme avond.

TEKST

■ **Koen Raeymaekers**
hoofdredacteur Ruimte

MODERATOR

■ **Hans Tindemans**
beleidsmedewerker VRP

DE DEELNEMERS:

■ **Boris Hocks**
Werkt bij POSAD en Generation.Energy. Posad is een Nederlands bureau dat zich toelegt op strategische (stedelijke) ontwikkeling. Generation.Energy is een startup waarin de ruimtelijke consequenties van de energietransitie de hoofdpoging zijn, naast het ontwikkelen van plannen en rekenmodellen voor deze opgave. Hocks specialiseerde zich in de energietransitie, voornamelijk voor de Nederlandse overheden, en adviseert onder andere het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Milieu.

■ **Ruben Baetens**
Ingenieur-architect van opleiding. Werkt bij het energie-consultancybureau 3E in twee teams: ‘buildings & sites’ en ‘grids & markets’. Maakte een doctoraat aan de KU Leuven over de relatie tussen de gebouwde omgeving en elektriciteitsdistributie.

■ **Ewald Wauters**
Werkt voor Tractebel (Engie-groep) in de afdeling Sustainable Urban Development. Heeft een achtergrond als landbouwingenieur, studeerde ook monumentenzorg en is architect. De voorbije jaren heeft hij zich in hoofdzaak toegelegd op de relatie tussen milieu en ruimtelijke ordening.

■ **Iris Gommers**
Coördinator ‘Duurzame Stad’ bij de stad Antwerpen. Haar team werkt vooral rond klimaatmitigatie, adaptatie en luchtkwaliteit. Het adviseert op het vlak van duurzaamheid ook andere diensten, in het bijzonder met betrekking tot duurzame stadsontwikkeling en duurzaam aankopen. De focus ligt daarbij ook op eigen projecten, zoals de lage emissiezone en de uitrol van warmtenetten, en op samen experimenteren via Stadslab2050.

■ **Han Vandevyvere**
Werkt voor EnergyVille, een samenwerkingsverband tussen VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) en de KU Leuven. Combineerde in het verleden een praktijk als architect met onderzoek aan de KU Leuven. Maakte een doctoraat over duurzame wijken en werkt nu rond de energietransitie van de gebouwde omgeving.